

[Ataykaya / Türkiye](#)– 50275/08 - 22.07.2014 tarihli Karar [II.Bölüm]

Olaylar – Başvuranın oğlu, 2006 yılının Mart ayında, iş yerinden çıktığı sırada kendisini bir gösterinin ortasında bulmuş ve güvenlik kuvvetleri tarafından ateşlenen biber gazı kapsülüyle başından vurulmuştur. Birkaç dakika sonra ise hayatını kaybetmiştir. İdari soruşturma ve ceza soruşturması gerçekleştirilmiştir ancak, söz konusu eylemin kim tarafından gerçekleştirildiği tespit edilememiştir.

Hukuki değerlendirme – Madde 2 (*esas ve usul bakımından*): Bir güvenlik kuvveti üyesinin biber gazı kapsülü fırlatıcısı kullanarak başvuranın oğluna ateş ettiği ve ölümüne neden olduğu, makul şüphe ötesinde tespit edilmiştir. Başvuran tarafından yapılan şikâyetin ardından 2006 yılının Mart ayında soruşturma açılmış ancak soruşturmada, bazı sorunlar ortaya çıkmıştır.

İlk olarak, polisler için yönelik olan idari soruşturmada, ateş eden güvenlik kuvveti personelinin yüzünün kar maskesiyle gizlenmiş olmasından dolayı kimliği tespit edilememiş ve sonuç olarak ifadesi alınamamıştır. Ayrıca soruşturmayı yürüten makamlar olayın gerçekleştiği sırada kaç güvenlik görevlisinin bu tür bir silah kullanmasına izin verildiğini de kesin olarak tespit edememişlerdir. Ayrıca Savcılık, güvenlik kuvvetlerinin yalnızca birkaç üyesinin ifadelerini almış ve emniyet yetkilileri soruşturmayı yürüten savcılık ile işbirliğinde bulunmamıştır. Savcılığın bir devlet yetkilisinden resmi bilgi almayı amaçladığı dikkate alındığında, bu durumun anlaşılması güçtür.

Kar maskesi takılmasına ilişkin kararın doğrudan bir sonucu olarak, bu tür vurma eylemlerinden sorumlu olan polis memurları, cezasız kalmışlardır. Takılan kar maskeleri nedeniyle, görgü tanıklarının, başvuranın oğlunu vuran polis memurunu teşhis etmesi ve kapsül fırlatıcısı kullanan tüm polis memurlarının tanık veya şüpheli olarak ifadelerinin alınması imkânsız hale gelmiştir.

Kar maskesi nedeniyle görgü tanıklarının, öldürücü vuruşu gerçekleştiren polis memurunu teşhis edememeleri başlı başına sıkıntılı bir durumdur. Yetkili ulusal makamların, kamu düzeninin sürdürülmesi veya yakalama işlemlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla maskeli polis memurlarını görevlendirmesi durumunda, bu polis memurlarının kimlik numarası gibi ayırt edici bir işaret taşımaları zorunlu olmalıdır. Bu şekilde polis memurlarının kimlikleri gizli tutulurken, aynı zamanda operasyonun işleyişi konusunda herhangi bir itiraz olması halinde, ilgili polis memurlarının ifadelerinin alınabilmesi amacıyla teşhis edilmeleri olanaklı hale gelir¹.

Bu nedenle, yerel makamlar kasıtlı olarak, biber gazı kapsüllerini ateşlediklerinden şüphelenilen polis memurlarının teşhis edilmesini, amirlerin sorumluluklarının tespit edilmesini ve etkin soruşturmanın

¹*Hristovi / Bulgaristan*, 42697/05, 11 Ekim 2011, [145 sayılı Bilgi Notu](#), ve [Özalp Ulusoy / Türkiye](#), 9049/06, 4 Haziran 2013.

işleyişini engelleyen bir cezasız kalma durumu yaratmışlardır. Ayrıca, polis tutanaklarında, başvuranın oğlunun ölümüne neden olay hakkında herhangi bir bilginin olmaması da sorun teşkil etmektedir.

Olaydan sonraki bir yıl içerisinde soruşturmayla ilgili olarak herhangi bir gelişme kaydedilememiştir. Savcının, biber gazı kapsüllerini ateşleyen polis memurlarını teşhis etme girişimleri takip edilmemiş veya kabul edilemez bir gecikmeyle yalnızca kısmi olarak takip edilmiştir. Ayrıca Savcılık, başvuranın, kimlik bilgileri iletilen bazı polis memurlarının ve görgü tanıklarının ifadelerinin alınmasını geciktirmiştir. Buna ek olarak, gizli anlaşma riskinin aza indirgenmesi amacıyla uygun adımların atılmaması, soruşturmanın yeterliliği konusunda önemli bir eksikliğe neden olmuştur.²

Ayrıca özellikle, gaz kapsülünün yukarıya doğru bir açıyla değil, doğrudan ve düz bir şekilde ateş edildiğinin belli olması ve bunun polis memurları açısından duruma uygun bir eylem teşkil etmemesi nedeniyle; başvuranın talebine rağmen, gaz kapsülünün ne şekilde ateşlendiğinin belirlenmesi amacıyla herhangi bir bilirkişi raporu istenmemiştir³.

İlgili tarihte, Türk hukukunda gösteriler sırasında biber gazı kapsülü gibi öldürücü olmayan silahların kullanımını düzenleyen herhangi bir özel hüküm veya bu tür silahların kullanımına ilişkin olarak herhangi bir yönerge bulunmamaktaydı⁴. Polis memurlarının, gerçekleştirdikleri eylemler konusunda daha fazla özerklikten yararlandıkları ve kötü niyetli olarak eylemde bulunma fırsatına daha fazla sahip oldukları sonucuna varılabilir. Polis memurlarının uygun şekilde eğitim ve talimat almaları halinde, bu durum aza indirgenebilir. Polis memurlarının daha fazla özerkliğe ve kötü niyetli olarak eylemde bulunma fırsatına sahip olmaları, Avrupa'daki modern demokratik toplumlarda gerekli olan yaşam hakkının kanun tarafından korunmasını engeller.

Yerel düzeyde, başvuranın oğlunun ölümüne ilişkin koşulların tespit edilebildiği anlamlı bir soruşturma yürütülmediği ve başvuranın oğluna karşı kullanılan öldürücü gücün kesin olarak gerekli ve orantılı olduğunun, Hükümet tarafından kanıtlanamadığı sonucuna varmıştır. Aynı durum, operasyonun planlama ve kontrol aşamaları için de geçerlidir. Hükümet, polis memurlarının, hayati risklerin en aza indirgenmesini sağlamak amacıyla uygun şekilde hareket ettiklerini gösteren herhangi bir kanıt sunamamıştır. Ayrıca Hükümet'in Sözleşme'nin 2 § 1 maddesinin ilk cümlesi kapsamındaki, yeterli bir adli ve idari çerçeve ortaya koyma hususundaki pozitif yükümlülüğüne ilişkin olarak; Türk makamları, kendilerine yönelik olarak ölümcül güç kullanılan kişiler başta olmak üzere, vatandaşlara zorunlu olarak sağlanması gereken güvenceleri sağlamak ve şiddet içeren

²Ramsahai ve Diğerleri / Hollanda [BD], 52391/99, 15 Mayıs 2007, [97 sayılı Bilgi Notu](#).

³Abdullah Yaşa ve Diğerleri / Türkiye, 44827/08, 16 Temmuz 2013, [165 sayılı Bilgi Notu](#).

⁴ Bk. mevcut davaya konu olaylar sırasında ateşlenen gaz kapsülüyle yaralanma durumuna ilişkin *Abdullah Yaşa ve Diğerleri* davası.

gösterileri bastırmak amacıyla düzenlenen polis operasyonlarının teşkil edebileceği hayati risklerden kaçınmak amacıyla, kendilerinden makul bir şekilde atmaları gereken adımları atmamışlardır.

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında, başvuranın oğlunun maruz bırakıldığı kuvvetin mutlak gerekli olanın dışına çıkmadığı tespit edilememiştir. Ayrıca, bu konuyla ilgili olarak gerçekleştirilen soruşturma etkin değildir.

Madde 46

(a) *Genel önlemler*–Mevcut kararın icra edilmesi amacıyla Devlet tarafından alınması gereken genel önlemlere ilişkin olarak, başvuranın oğlunun, Sözleşme’nin 2. maddesi kapsamında güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edilmesi, biber gazı kapsüllerinin doğru kullanımını sağlayan teminatların olmayışından ötürü yeniden⁵ ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak Mahkeme, biber gazı kapsüllerinin kullanımıyla bağlantılı ölüm ve yaralanma tehlikelerinin en aza indirgenmesi amacıyla bu teminatların ivedilikle güçlendirilmesi gereğini vurgulamıştır. Bu hususta, Türk hukuk sistemi Sözleşme gerekliliklerine uygun düşmediği sürece, gösteriler sırasında bu ölümcül silahların uygun şekilde kullanılmaması, mevcut davada tespit edilenle benzer nitelikte ihlallerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

(b) *Bireysel önlemler* – Bireysel önlemlere ilişkin olarak Mahkeme, soruşturma dosyasının yerel düzeyde halen açık olması nedeniyle ve elindeki belgeler ışığında, soruşturmaya ilişkin olarak Bakanlar Komitesi denetiminde yeni tedbirler alınması gerektiği kanısına varmıştır. Özellikle, cezasız kalma durumuyla mücadele edilmesi amacıyla yerel makamlardan talep edilen önlemler, başvuranın oğlunun ölümünden sorumlu kişilerin tespit edilmesi ve uygun görüldüğü takdirde cezalandırılması amacıyla etkin bir ceza soruşturması gerçekleştirilmesini de kapsamalıdır.

Madde 41: Manevi tazminata ilişkin olarak 65.000 avro ödenmesine hükmedilmiş; maddi tazminat talebi reddedilmiştir.

⁵ Bk. *Abdullah Yaşa ve Diğerleri* davası ve *İzci / Türkiye* (42606/05, 23 Temmuz 2013, [165 sayılı Bilgi Notu](#)).